

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

37. In imponendis poenis, quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij, quid
faciendum? Et notatur, quod est differentia inter Inquisitionem Romanam,
& Hispanam, nam in Inquisitione Romana postquam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

quibus probabiliter præsumitur, quod non verè & perfectè sciebant Catholicas veritates, ut v. g. quia simplices erant ut multi laici & rustici homines, aut quia dogma non erat de articulis fidei, qui in Ecclesia solent solemnizari, nisi arbitrio iudicis debent puniri, & non ut formaliter hæretici, sed tanquam suspecti de hæresi, debent abjurare, & quamvis grossa in cap. schisma 24. q. 1. ver. magis, & ver. ignorantia. Albertin. in rubr. de heret. in 6. q. 13. n. 13. & 24. hanc limitationem non admittant, tamen intelligendi sunt de illis viris idoneis & simplicibus qui non sunt parati corrigi ab Ecclesia, ut notat Angelus ver. fides, num. 6. Tabiena eodem ver. n. 7. & Sanctarellus loc. cit. Ex his Inquisitoribus San Vincente in manuscript. cap. 2. §. 16. ita rectè asseruit. [Algunas proposiciones ay que aunque sean formalmente heréticas dichas por personas ignorantes de poca capacidad puslanimes llebadas de malencolia y falta de instruccion, que por estas y otras causas pareço que no se puede reputar, ni presumir vehementemente que sean hereges, si no erráticas, y así confesando haverlas dicho, y que no sabian eran contra lo que tiene la Yglesia, negando la pertinacia y dando alguna razon natural, que les movio à dezir y creer dichas proposiciones como una muger de quinze años que io conoçi que dixo, que no creya que nuestra Señora pudiesse quedar virgen despues de haver parido, y otra que dixo que la Santissima Trinidad era una buena vieja y que no podia creer que nuestro Señor estuvisse en la hostia, porque no podia caber en ella, y así fuele darles algunas penitencias ligeras, o absoluerles ad cautelam, o abjurar de levi, y algunas veces no siendo tanta la ignorancia podria haver abjuracion de vehementi.]

14. Sed quia dictum est aliquando ad constituendum hominem hæreticum necessariam esse admonitionem, ut v. g. quando laicus, vel rusticus simplex errat ex ignorantia, restat pro complemento hujus disputationis inquirere, an in tali casu censendus sit hæreticus pertinax, si talis vir simplex admonitus ab Inquisitoribus, vel Episcopo adhuc in suo errore persistat.

15. Prima opinio negat & asserit, non satis esse ad pertinaciam de qua loquimur, si quis admoneatur de suo errore admittit, non solum à viris gravissimis, sed etiam ab Inquisitoribus & Episcopo, nam si talis semper existimet suam opinionem non esse adversus sensum Rom. Ecclesiæ, & ipsos Inquisitores & Episcopum decipi, non est verus hæreticus pertinax. Ita Valentia tom. 3. disp. 1. quest. 11. punct. 1. diff. 4. Torres de Trin. q. 3. art. 4. in part. comm. Salas in 1. 2. tract. 13. disp. 7. sect. 7. n. 53. Sayrus de cons. lib. 3. cap. 4. num. 17. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 7. num. 25. Sanctarell. de heret. cap. 1. dub. 6. num. 28. & alij penes ipsos, & ratio est, quia, ut sapius dictum est, nisi qui credat se opinari contra Ecclesiæ doctrinam, non est hæreticus pertinax.

16. Secunda opinio asserit, ita Bartol. in l. tutor, tutoris, num. 1. ff. de suspectis tutor. Rebuffus in Bull. Cœn. excomm. 1. art. 1. ver. hereticos. Vgolinus in Bull. Cœn. part. 2. cap. 1. §. 1. num. 10. Pegna in direct. Inquisit. part. 1. comment. 26. Duardus in Bull. Cœn. libro 2. can. 1. quest. 25. num. 4. Farinacius de heret. quest. 169. num. 10. Simanc. tit. 48. a num. 18. Albertinus quest. 30. & alij.

17. Tertia opinio distinguit, & asserit negativam sententiam procedere in foro interiori; sequendam verò affirmativam in foro exteriori, ut patet in cap. ad abolendam, de her. ita Merolla in disp. Theol. to. 1. disp. 1. tract. 2. n. 183. Suarez de fide disp. 19. sect. 3. n. 21. Valquez in 1. 2. tom. 1. disp. 126. cap. 3. n. 7. & Lorca in 2. 2. D. Th. quest. 11. art. 2. disp. 41. n. 20. & ego huic tertriæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, licet Cæ-

strus Palau tom. 1. tract. 4. disp. 3. p. 2. n. 6. asserat opinionem affirmativam tenendam esse non solum in foro exteriori, sed etiam interiori. Sed contra Palau non est recedendum à negativa sententia quoad forum interius; secus autem, ut dictum est, quoad exterius, in quo errantes ab Inquisitoribus, Episcopo, vel ab alio viro docto ab illis ad hoc deputato admoniti & non respicientes censendi sunt, & dammandi tanquam hæretici; & ratio est, ut optime advertit Lora, quoniam ad iudicium cuiuscumque causæ & cuiuscumque hæretici non oportet Ecclesiam congregare, neque Sum. Pontificem adire, & oportuit esse peculiares iudices, quorum iudicio causa finiatur, præsertim cum hi prudenti semper & maturo examine procedant, nec nisi in certis & manifestis sententiam proferant. Ita ille, & ego, & hæc dicta sufficiant circa præsentem questionem, in qua omnia satis explicata videntur quæ constituunt hominem hæreticum pertinacem in foro fori & poli.

RESOL. XXXVII.

In imponendis pœnis quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij, quid faciendum?

Et notatur, quod est differentia inter Inquisitionem Romanam, & Hispanam; nam in Inquisitione Romana postquam concorditer Episcopi, & Inquisitores impulerunt delinquenti aliquam penam possunt commutative eam minuire; in Hispania vero ex privilegio Summi Pontificis Supremus Inquisitor habet potestatem minuendi, & relaxandi pœnas.

Et an hodie Inquisitores in depensione Crucis signent, vulgo dictæ San Benito, minime dispensare possint?

Ex p. 4. tract. 7. Rel. etiam 37.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Sanctarellus de heret. c. 40. dub. 2. num. 13. Quando Inquisitor & Episcopus dissentiant, tunc consulendus est Romanus Pontifex, ex cap. per hoc de heret. in 6. ubi dicitur. In qua sententia ferenda si non conveniant, per utroque negotium sufficienter instructum ad Sedem Apostolicam remittatur. Ita textus ibi, & Sanctarellus, quod etiam novissime docuit Barbosa in collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 17. n. 15. ubi sic ait. Notandum quod discordantibus Inquisitore, & Episcopo in prolatione sententiæ, seu in alio actu quem quisque solus expedire non potest, debent Sedem Apostolicam consulere. Ita ille, & ante omnes Vmberus Locatus in praxi Inquisit. ver. Tortura, §. 1. sed pœne quod Episcopum. Sed hoc procedit in Inquisitione Romana, secus autem servatur in Hispanica, in qua ex privilegio Sedis Apostolicæ, quando Episcopi & Inquisitores in aliquo discordant, non ad Summum Pontificem, sed ad supremum Inquisitionis Senatuum causa instructa recurrendum est; ut notat Simanca tit. 25. num. 5. ubi sic ait: Si Episcopus & Inquisitores concordantes non fuerint in pronunciando, tunc remittenda est causa instructa ad Apostolicam Sedem. Sed hoc in Hispania longè aliter fit, nam cum Episcopi & Inquisitores non sunt concordantes, remittitur causa instructa ad Senatuum sacræ Inquisitionis. Ita ille & post illum Molina de just. tract. 5. disp. 28. num. 14. ubi in fine ita asserit. Postquam hæc scripti, à fide dignis accepi, id quod de recursum ad supr. Senatuum Inquisitorumque Generalem, quando Ordinarius & Inquisitores discordant, authoritate literarum Apostolicarum fuisse in hoc Regno sancitum. Neque sanè aliter id sibi Generales Inquisitores usurpassent, in Episcoporum præ iudicium, quam Apostolica authoritate. Hæc Molina, qui citat Rojas & Pegnam, quibus ego addo Freyram in editione novissima de Confess. solic. quest. 15. num. 20. & ideo in instruct.

In S. Officio imponendis. Ref. XXXVII. 535

Instruct. Tolet. ann. 1561. num. 66. sic statuitur. [En todos los casos que huviere discrepancia de votos entre los Inquisidores y Ordinatio, o alguno dellos en la definicion de la causa, o en qualquier otro auto, o sentençia interlocutoria se deve remitir la causa al Consejo.] Sic ibi, quod etiam observatur in quibuscumque appellationibus. Vnde Bariola in florib. Inquisit. part. 2. comment. 31 §. 12. sic asserit: Ab Inquisitore & ab Episcopo, ad Rom. Inquisitionem appellatur, vel ad Papam, in Hispania à privatis Inquisitoribus ad Generalem Regnorum Inquisitorem, quod etiam notavit Martinus Real in allegat. pro jur. sancti Officii, conclus. 1. num. 108. ubi sic ait: [Desta Inquisicion de Sicilia y de las demas de España se va en grado de apelacion, o por via de recuso, o agravio al Inquisidor General, y Consejo de la General Inquisicion en virtud de Privilegios Apostol. de las demas Inquisiciones de Italia, se recurre a la sacra Congregacion de la universal Inquisicion por disposicion de derecho.] Ita ille, & ante illum Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 21. nam. 116. & Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 4. num. 101. & ideo in dicta Instruct. Tol. ann. 1561. num. 84. ita habetur. [Si en algun caso pareciese a los Inquisidores, que deven otorgar la apelacion en las causas criminales de los Reos que estan presos, deven embiar los procesos al Consejo.] Sic ibi, & hæc praxis fundata est in privil. Pontif. & in particulari Clem. VII. ut patet in ejus Bulla data Romæ 16. Junij anno 1525.

2. Verum quia in hoc Regno Siciliae adsunt tres Inquisitores, & Episcopus cum illis, quid faciendum si inter eos in judicando oriatur aliqua differentia? Ad hoc dubium respondet Simanca tit. 60. cap. 10. sic enim ait: Cum Inquisitores dissentiant, & causa in senatu S. Inquisitionis definitur, sententia subscribere omnes debent etiam ij qui contrariam, vel diversam opinionem tuebantur. Quod si forte in provincia quapiam tres Inquisitores sint, & unus eorum cum Episcopo, vel ejus Vicario sentiat, alij autem duo Inquisitores ab eis dissentiant, remittenda est causa ad Senatum. Si vero duo Inquisitores cum ordinario consentiant, sententia protinus ferenda est, non expectato judicio Senatus. Ita Simanca.

3. Notanda est etiam hic obiter alia differentia inter Inquisitionem Romanam, & Hispaniam. Nam in Inquisitione Romana postquam concorditer Episcopus, & Inquisitor impoluerunt delinquenti aliquam poenam possunt cumulativè illam minorem, ut docet Bariola in aphor. lit. P. ver. Poena §. 15. ubi sic ait: Poena delinquentibus in S. Officio minorari potest per Ordinarium, & Inquisitores, ex c. commissi. de her. in 6. Hodie ex decr. Urbis de mandato Urban. VIII. id fieri non potest, nisi cumulativè, id est, consentiente Episcopo, & Inquisitore. Ita ille. Vnde non est amplius amplectenda opinio Zanchini tract. de heret. cap. 21. numero 2. asserentis, Inquisitores circa laicos posse mitigare & mutare poenam petito consilio Episcopi, licet non obtento consensu; sedus verò circa Clericos; nam debet requirere consilium, & expectare consensum, non, inquam hæc opinio est amplectenda amplius, nam ex dicto decreto Urb. VIII. Inquisitoribus denegatur potestas minorandi poenas sine consensu Episcopi. Sed hæc omnia procedunt in Inquisitione Romana non autem in Hispania, ubi ex speciali privilegio Sum. Pontif. solus supr. Inquisitor habet potestatem minuendi, & relaxandi poenas delinquentibus impositas, ut testatur Rojas singul. 155. num. 5. & part. 2. de heret. n. 210. & num. 382. ubi sic ait, De jure comm. Inquisitoribus vel una cum Prælati permissum erat mutare, seu mitigare sententias in hæreticos jam prolatis, ex c. ut commissi §. necnon, de heret. in 6. quod sanè hodie aliter statutum est per instruct. Hispanen.

cap. 17. & Tolet. in cap. 9. nam ad solam S. Inquisitionem id diffinitionis genus hodie pertinet. Ita ille, & hoc etiam observat Simanca tit. 16. num. 20. Pegna in direct. part. 3. comment. 108. & 141. Farinacius de heret. quest. 186. num. 79. & alij. Vnde hodie Inquisitores in depositione Crucis signata vulgò dictæ san. Penito, minime dispensare possunt, sed hoc ad Supr. Inquisitorem spectat, ut ex Simanca notavit Pegna ibi supra in comment. 108.

RESOL. XXXVIII.

An Inquisitores in imponendis panis teneantur sequi vota Consultorum?

Et aliqua alia queruntur, & notantur contingentia inter consultores, & Inquisitores.

Et in calce hujus Resolutionis alium casum decisum invenies pro Consultoribus tantum, Ex p. 4. tract. 7. Ref. etiam 38.

§. 1. Quid consilium Consultorum sit petendum, patet ex textu in cap. fin. ad med. de heret. in 6. & in cap. ut commissi, §. advocandi eodem titulo. & lib. Sed difficultas est, an in tali casu vota Consultorum sint decisiva, ita ut illa teneantur Inquisitores sequi? In Inquisitione Lusitana vota Consultorum esse decisiva testatur Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 1. num. 14. & lib. 2. c. 36. num. 9. & hanc opinionem affirmativam absolute tenet Albertinus quest. 26. conclus. 15. Homobonus de Bonis, tract. de statibus part. 1. cap. 8. & Michael Zanardus in direct. Theol. part. 2. pr. 1. cap. 6. quest. 42. asserit esse periculosum, & reprehensione dignum, Inquisitores in tribus casibus à voto Consultorum discordare. Primum, quando cum Consultoribus consentit Episcopus. Secundò, quando omnes Consultores sunt in uno voto. Tertiò, quando major pars consentit in innocentiam Inquisiti; & etiam absolute Decianus lib. 5. cap. 24. numero 10. tenet, quod Inquisitores teneantur sequi petitorum consilia.

2. His tamen non obstantibus (sententiam contra me ipsum proferendo puto vota nostra in sacro Tribunali non esse decisiva, sed tantum consultiva, & ita servari in Inquisitione Hispanica, patet ex Instruct. Tolet. anno 1561. num. 66. ubi sic statuitur, [En todos los casos que huviere discrepancia de votos entre los Inquisidores, y Ordinatio, o alguno dellos en la definicion de la causa, o en qualquier otro voto, o sentençia interlocutoria, se deve remitir la causa al Consejo; pero donde en los suso dichos, estuvieren conformes, aunque las Consultores discrepen, sean mayor numero, se execute los votos de los Inquisidores, y ordinario.] Ita ibi in quibus verbis clarè determinatur, vota petitorum esse tantum consultiva; & ita etiam tenet Aloysius Bariola in aphor. lit. P. ver. vota Consultorum. Barbola in Collect. tom. 3. lib. 5. tit. 2. cap. 12. num. 8. Cenedo Collect. 27. num. 2. in 6. Decretal. Tabiena ver. Inquisitor. n. 12. Lucerna Inquisit. ver. Advocatus, 4. & ibi Pegna in annotat. Zecchius in sum. tom. 1. tit. de heret. c. 11. num. 14. Rojas de heret. 1. n. 409. & part. 2. num. 166. Simanca tit. 41. num. 14. Bursatus lib. 1. consil. 90. num. 36. & 49. Trevifanus lib. 2. decis. 35. num. 1. Spina contra Ponzinibium Apol. 3. cap. ult. Verum ego puto, cum Pegna in direct. Inquisit. part. 3. comment. 127. non esse tutum si Inquisitores sunt Theologi, discedere à Consultorum suffragiis, quod etiam asserit Bariola ubi supra.

3. Sed major difficultas est, an Inquisitores licet non teneantur sequi vota Consultorum, teneantur tamen advocare illos, ita ut sententia sine eis prolata, sit invalida? & affirmativè videtur respondendum quia,